

Список використаних джерел:

1. *Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions Towards a circular economy: A zero waste programme for Europe: URL: <https://eurex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:52014398801%29>*
2. *Досвід країн ЄС в сфері безпечного поводження з твердими побутовими відходами. URL : http://economyandsocietyinua/journal/7_ukr/105.pdf.*
3. *Сміттєва поліція Швейцарії: URL : <https://ecotown.com.ua/news/YAk-SHveytsariya-pozbulasya-smittyia-istoriya-proshtraf-u-9400-/>.*

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА – ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПРОВАДЖЕННЯ ГРОМАДАМИ ПРИНЦИПІВ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ

Іванов Д.А., старший науковий співробітник
Державний історико-культурний заповідник «Трахтемирів»

Всі документи державного планування, куди входять і плани та стратегії розвитку громад, мають за законом проходити екологічну оцінку. Задача такої оцінки – виявити можливі загрози довкіллю та здоров'ю мешканців через перспективну господарську діяльність громад. Органи місцевого самоврядування (ОМС) в більшості вже мають певне знайомство з процедурою стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Однак, розуміння СЕО як тривіальної процедури, яка часто проводиться на вкрай низькому якісному рівні, фактично позбавляє територіальні громади, передусім сільські, унікальної можливості усвідомити та використати СЕО як потужний важіль кардинальної і якісної зміни парадигми власного розвитку. СЕО, яка прийшла в наше законодавство через Угоду про Асоціацію з ЄС, в розвинутих країнах вже давно стала механізмом не так рядового екологічного контролю певних планів, як способом аналізу перспектив розвитку громади і побудови її стратегії на підвалинах збалансованого розвитку. Зараз, на етапі завершення процесу децентралізації та становлення об'єднаних громад, у вітчизняного місцевого самоврядування виникла проблема здатності до компетентного стратегування на основі системного аналізу сукупності характеристик власного регіону. СЕО є відповіддю на цей виклик.

Однією з перших і основних нормативних умов функціонування об'єднаних територіальних громади (ОТГ) є розробка до 2027 року місцевих стратегій сталого розвитку на основі просторового планування та проведення стратегічної екологічної оцінки. За даними міністерства регіональної політики, за станом на кінець року 2021 р. близько 80% усіх ОТГ або завершили, або знаходились в процесі розробки власних стратегій розвитку. Однак, як зазначають експерти, зокрема, Г.Марушевський [1], перший досвід СЕО документів державного планування в Україні (2014-2017 рр.) показав, що вони мають чітку проблемну орієнтацію та характеризуються неналежною увагою до комплексного пізнання особливостей природної територіальної організації та

аналізу природно-ресурсного потенціалу регіону. Тобто, розробники стратегій фокусували увагу на вирішенні класичного набору соціально-економічних задач, а вже потім розроблені плани та рішення намагалися відкоригувати таким чином, щоб вплив на довкілля не перевищував нормативів типу ГДК та інших вимог законодавства. Однак, з позиції стратегування така послідовність дій насправді позбавлена причинно-наслідкового зв'язку. Саме на такий підхід страждала радянська економіка останніх років існування СРСР. Відтак, вже маємо чимало недавніх прикладів, коли стратегічні плани місцевих громад при всій зовнішній логічності постановки завдань та методів їх вирішення не здатні належним чином забезпечити збалансоване природокористування та збереження повноцінної відтворювальної функції екосистем.

Отже, основними причинами системних екологічних проблем у країні є незмінна з радянських часів система управління. Вирішення проблеми лежить у площині комплексного менеджменту ресурсів та довкілля з метою забезпечення їх збереження та сталого використання на справедливій основі. Для цього необхідна інтеграція екологічних принципів та підходів в усі аспекти соціально-економічного розвитку територій [2]. Це дасть можливість не лише стабілізувати стан довкілля, а й перейти до моделі збалансованого (сталого) розвитку. Що є задачею, яка стоїть перед Україною через обов'язки, взяті на себе через підписання Угоди про асоціацію з ЄС, через підтримку Європейського Зеленого курсу, а тепер буде подвоєна планами набуття членства в Європейському Союзі. Варто відзначити, що згідно вимог, встановлених Протоколом СЕО до Конвенції ЕСПО (2003) метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння збалансованому розвитку.

Це означає, що принципово важливим є впровадження СЕО на першому етапі розробки документів державного планування як аналітичного інструменту, що є усталеною світовою практикою. А для забезпечення повноцінної участі громадськості у розробці стратегічних планів місцевого розвитку включно із СЕО, а також реалізації партисипативного підходу у місцевому самоврядуванні необхідне забезпечення відповідного рівня компетентності та спроможності громад. Тобто, важливою задачею експертного, наукового співтовариства за участі вищої школи є нині швидка розробка комплексу інформаційно-просвітницьких програм та заходів, що змінять в світогляді місцевих, передусім, сільських громад, усталену парадигму вторинності інтересів довкілля та закладуть основи усвідомлення прямого взаємозв'язку екології та економіки, важливості збалансованого розвитку для подальшого забезпечення соціальної стабільності та добробуту.

Список використаних джерел:

1. *Стратегічна екологічна оцінка - досвід упровадження в містах України / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019.*
2. *Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) стратегій розвитку громад: шляхи подолання проблем, Київ, 2021.*